

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KÖZÉRDEKŰ ISMERETEK TERJESZTÉSÉRE.

KIADJA

A K. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

SZERKESZITTEK:

SZILY KÁLMÁN, FODOR JÓZSEF ÉS PASZLAVSZKY JÓZSEF.

TIZENKETTEDIK KÖTET.

125—136. FÜZET

46, A SZÖVEG KÖZÉ NYOMATOTT FAMEZSZETŰ ÁBRÁVAL

ÉS 1 GRAFIKAI TÁBLÁVAL.

BUDAPEST, 1880.

KHÓR ÉS WEIN KÖNYVNYOMDÁJA.

SZERZŐK NÉVJEGYZÉKE.

NAGYOBB CZIKKEK.

- BALOGH KÁLMÁN. Az állati magnetismusról (két közlemény). 103—108 és 150—154. — Bernard Claude emlékezete. 289—302.
- BÖKE GYULA. A hallásról és halló készülékekről (2 ábrával). 146—150.
- BUCHNER L. A chemia az igazságszolgáltatásban (B. L.). 384—391.
- DAPSY LÁSZLÓ. A szőlőnek magról való tenyésztése. 97—103.
- DEZSŐ BÉLA. A szivacsok világa a magyar tengérben (4 ábrával). 169—180. A Quarnero természeti viszonyairól. 369—378.
- FODOR JÓZSEF. A hideglelős vidékek esteli levegője. 215—218. — A levegőről. 409—421.
- FUCHS DÁVID. A tisztátalan tejről (1 ábrával). 226—228. — A kútvíz felismerése a tejben. 315—317.
- GRUBER LAJOS. Az időjósásról. 346—350.
- HELLER ÁGOST. Az utolsó tíz év a csillagászat történetében (két közlemény). 9—12 és 49—60. — A fotofonról (3 ábrával). 425—432.
- HERMAN OTTÓ. Egy kép hazánk madárvilágából. 1—9. — A fillokszéra Magyarországon. Egy kis történelem a jövő hasznára. 249—260. — Szervezkedjünk, küzdjünk a fillokszéra ellen (2 ábrával). 329—339.
- HORVÁTH GÉZA. Az állatvilágban felmerülő időszakos tüneményekről. 108—116.
- KOSUTÁNY TAMÁS. A dohányhamu elemzéséről. 449—454.
- PASZLAVSZKY JÓZSEF. Az Archaeopteryx macroura mint igazi átmeneti alak (5 ábrával). 260—268.
- PETHŐ GYULA. Cotta emlékezete. 90—97.
- RECLUS E. A föld és az ember. 432—438.
- RÓZSAHEGYI ALADÁR. A kerepesi temetőről (két közl., 1 grafikai tábl.) 180—184 és 268—274. — A járványos idegbetegségekről. 223—226.
- STERN HUGÓ. A grafitról. 339—347.
- SZILY KÁLMÁN. Ha majd a kőszén elfogy. 24—28. — Negyven év társulatunk történetéből. 41—49.
- TÉGLÁS GÁBOR. A Nándori barlang-csoport (1 ábrával). 303—315.
- THAN KÁROLY. A városligeti artézi kút vizéről. 209—215.
- TÖRÖK AURÉL. A Milói Vénus szobra. 188—191.
- TÖRÖK JÓZSEF. Apologia Schuster János és Bugát Pál mellett. 421—425.
- WARTHA VINCZE. A vörös borok hamisításáról. 21—24. — A bor és egyéb szeszes italok festésére és kezelésére használt anyagokról 142—146.
- WEINEK LÁSZLÓ. A csillagok távolsága és a Vénus-átvonulások (4 ábrával). 129—141.
- Felirat a fillokszéra-ügyben. 229—231.
- Miért esett annyit 1879-ben. (K. B.) 184—187.
- A mestérséges gyémánt. (K. B.) 218—222.
- Physika eszközök nélkül. (Két közl. 13 ábr. D. M.) 379—384 és 454—457. 1879-ben elhunyt tudósok nekrológja. (L. I.) 458—463.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

Ballagi János, Balogh Kálmán, Borbás Vincze, Dapsy László, Demeczky Gyula, Dezső Béla, Fodor József, Frivaldszky János, Fröhlich Izor, Fuchs Dávid, Hanusz István, Heller Ágost, Herman Ottó, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Inkey Béla, Király Pál, Klein Gyula, Klug Nándor, Kont Gyula, Kosutány Tamás, Kosztolányi Árpád, Krécsy Béla, Kriesch János, Kurländer Ignác, Lengyel Béla, Lengyel István, Madarász Gyula, Marc Ferencz, Markhot József, Örley László, Paszlavszky József, Ráth Arnold Lajos, Rózsahegyi Aladár, Schuschny Henrik, Stern Hugó, Szily Kálmán, Téglás Gábor, Tömösváry Ödön, Török Aurél, és Wartha Vinczétől.

TÁRGYJEGYZÉK.

ÁLLATTAN.

Egy kép hazánk madárvilágából. 1. — Férgek a paprikában. 35. és 125. — A halak eldöglése a gyári folyadékok miatt. 37. — Új anyag állati készítmények eltartására. 60. — Tojásalakú képlet hízott liba májában. 85. — A hazai békákról. 86. — Nagymennyiségű vipera. 86. — Az állati magnetizmusról. 103. és 150. — Az állatvilágban felmerülő időszakos tünetenyekről. 108. — Mészszivacsok a Quarneróban. 125. — A fillokszéra-kérdés szervezeti oldala. 155. — A körisbogár kifejlődése. 157. — A szivacsok világa a magyar tengerben (4 ábrával). 169. — Felirat a fillokszéra-ügyben. 229. — A homoki vipera földrajzi elterjedéséhez. 232. — Csonkulás öröklése. 233. — A rózsagubics képződéséről. 244. — Paizstetvek a körisfán 246; oleánderen 285; a mogyorófán 365. — A fillokszéra Magyarországon. Egy kis történet a jövő hasznára. 249. — Az Archaeopteryx macroura mint igazi átmeneti alak (5 ábrával). 260. — Rhynchites betuleti Fabr. 284. — Nünüke (Meloë). 245. — Mért nem szaporodnak fel a fecskék rengeteg számra? 286. — Édesvizi szivacsok, polipok és medúzák. 317. — Egy amerikai méhcsalád Európában. 318. — Szervezkedjünk, küzdjünk a fillokszéra ellen (2 ábrával). 329. — A madár-csőrök átalakulnak. 350. — Új szivacsnem a magyar tengerből (1 ábrával). 351. — A réz az állati testben. 352. — A macska anyai gondoskodása. 406. — A kolumbácsi légy Hunyadmegyében. 438. — A fillokszéra homokos talajban. 477. — Hernyógyűjtemény készítése. 478.

ANTHROPOLÓGIA.

Egy hosszú ujjú család. 116. — Koponya-kereskedés Új-Zélandban. 117. — Ehető föld. 118. — A délamerikai puszták fiairól. 158. — A milói Vénus szobra. 188. — A kurgánok. 234. — A csontok ásványos részeinek tartalma nem, kor és táplálék szerint. 234. — Orosz népszokások szülésnél és keresztelésnél. 352. — A kiháló félben levő tsúdokról. 353. — Az öngyilkosok statisztikájából. 354. — Az ember harmadik zápfoga. 464. —

A hosszú körmökről. 465. — A régi kelta nyelv maradványa. 466. — Az úgynevezett „óriási fazekak“ jelentősége. 466.

ÁSVÁNYTAN. FÖLDTAN.

Cotta emlékezete. 89. — Az ascherslebeni sótelep. 192. — A jégárak mozgásáról. 193. — A mesterséges gyémánt. 218. — Az Archaeopteryx macroura mint igazi átmeneti alak (5 ábrával). 260. — Vulkáni kitörések és földrengések 1879-ben. 275. — Baktérium a kőszénkorszakban. 277. — A nándori barlang-csoport Hunyadmegyében (1 ábrával). 303. — A grafitról. 339. — A Quarnero természeti viszonyairól. 369. — Milyen lehetett az őstenger hőmérséklete. 392. — Salétrom és guáno-telepek az Atakama-pusztában. 395. — A Föld és az ember. 432.

CSILLAGTAN ÉS METEOROLÓGIA.

Az utolsó tíz év a csillagászat történetében (két közlemény). 9. és 49. — Az 1879-ik évi deczember excessiv magaviselete. 29. — Tűzgolyó Martonvásárott. 37. — Hogy nevezi a nép a barométert. 86. — A csillagok távolsága és a Vénus-átvonulások (4 ábrával). 129. — Holdudvar hulló tüzes szikrákkal. 166. — Nyári égi háború márcziusban. 166. — Miért esett anynyit 1879-ben? 184. — Az időjósláshoz. 194. — Az osztrák-magyar sarkutazók megfigyelései az északi fényről. 194. — Egy magyar csillagász kiüntetése száz év előtt. 235. — A homoktölcsérek (trombák) keletkezése. 236. — A május 21-iki fagyról. 285. — Az időjóslásról. 346. — A déli félgömbön látható 1880-iki nagy üstököséről. 354. — A légköri elektromosság menetéről. 355. — Az atmosphaera keringéséről. 356. — Az olaszok óraszámítása. 365. — Népszerű csillagfigyelő. 468. — A Föld lapultságának befolyása a Hold mozgására. 469. — A napsugarak hatása a házfalakra. 169. — Meteorológiai és földmágnességi följegyzések a m. k. központi intézeten Budapesten, az év minden hónapjáról, az egyes füzetek végén.

EGÉSZSÉGTAN.

A vörös borok hamisításáról. 21. — Védő oltás koleránál. 119. — A poklosság okáról. 119. — A bor és egyéb szeszes italok festésére és kezelésére használt anyagokról. 142. — A szénoxidről. 160. — A kerepesi temetőről (két közlemény, 1 grafikai táblával). 180. és 268. — A szobapadlónak parafinnal bevonása. 205. — A hideglelős vidékek esteli levegője. 213. — Járványos idegbetegségek. 223. — A tisztátalan tejről. 226. — Az ivóvíz megvizsgálásáról (1 ábrával). 240. — A lakás levegőjéről. 245. — A kemény vajról. 286. — A kútvíz felismerése a tejben. 315. — Ragályos betegségek terjesztése pénzzel. 357. — A városi zaj és a közegészség. 398. — A levegőről. 409.

ÉLETTAN.

Az izelő képességről. 31. — A protoplazma fogékonysága a világoság iránt. 31. — A hajszáledények összehúzódó képességéről. 31. — Az

állati magnetismusról (két közlemény). 103. és 150. — A hallásról és hallókészülékekről (2 ábrával). 146. — Miért nem emészti a gyomor önmagát. 196. — A keményítő és a dextrin átváltozása a szájbéli nyál és a hasnyál befolyása alatt. 196. — Új adatok glycogénnek a testben való képződéséről. 197. — A megszokás bizonyos mérgek iránt. 237. — Színvakság gyermekeknél. 238. — Bernard Claude emlékezete. 289. — Férgek, melyek a véresejtekből kivándorolnak. 320. — A bolygóideg szívhez vezető ágának hatásáról. 358. — Új optikai tünemény a sárgafolton. 358. — A nyelésről. 470. — Az ideghártya-felhám élettanáról. 470. — Néhány só és alkaloid hatásáról az emésztésre. 470. — Idegek átültetése. 471.

MEZŐGAZDASÁGTAN.

A fatörzsökök szétrobbantása dinamittal (1 ábrával.) 38. — A szőlőnek magról való tenyésztése. 97. — Az elektromosság a földművelésnél. 198. — Az erdők befolyása a klímára. 198. — Az erdősítésről. 199. — Az árnyékszéki trágya. 200. — Felirat a fillokszéra ügyben. 232. — A fillokszéra Magyarországon. Egy kis történelem a jövő hasznára. 249. — A május 21-iki fagy. 285. — A kolumbácsi legyek általában a rovarok ellen. 321. — A vetőmagvak kiszáritásának hatása. 322. — Szervezkedjünk, küzdjünk a fillokszéra ellen. (2 ábrával). 329. — A Göthe-féle „ellenálló“ szőlőfajok (3 ábrával). 359. — A fillokszéra ellen való védekezéshez. 400. — A szőlő nemesítéséről (2 ábrával). 401. — A fehérje képződésének helye a növényekben. 471.

NÖVÉNYTAN.

A szelid gesztenye meszes talajon. 37. — A szőlőnek magról való tenyésztése 97. — Az esőfa. 120. — Tavasznyitó növény, mely az őszt is bezárja. 121. — Mutius de Tommasini. 201. — A csipkebogyóról. — Egy tengeri moszat megtermékenyítése infuzórium által. 201. — A rózsagubics képződéséről. 244. — Az északamerikai magvakról. 245. — A növényhonosítás eredménye a budapesti állatkertben 1879-ik évben. 324. — Szervezkedjünk, küzdjünk a fillokszéra ellen (2 ábrával). 329. — A Göthe-féle „ellenálló“ szőlőfajok (3 ábrával). 359. — *Martynia lutea*. Lindl. 366. — A szőlő nemesítéséről (2 ábrával). 401. — Zöld pipacs. 442. — Kikirícs félig zöld virággal 443. — Kikirícs egészen elzöldült virággal. 444. — A vadgesztenye hazája. 472. — Nőnek-e még a gombák, ha a földből kibujtak. 478.

TERMÉSZETTAN.

Ha majd a kőszén elfogy. 24. — A mikroskópok nagyításáról. 34. — Miért ég a szén erősebben, ha vízzel megfecskenjük. 35. — Természettani műkifejezések a népiskolában. 36. — A lánczhajózásról. 125. — Az álló-csigán felvonható teher nagyságáról. 86. és 126. — A közönséges lopótök tele szívásáról. 206. — Egy korong akusztikai árnyéka. 241. — Új jelenség a mágnesezés köréből. 242. — Egy elektromos tünemény. 242. — A méter-

rendszer mértékegységeinek rövidített jelölése. 246. és 285. — Hangzó gömbök csomóvonalai. 278. — Egy optikai csalódás. 278. — A mágnes feltűnő hatása a bodzabélre. 279. — Az olaszok óraszámítása 365. — Physika eszközök nélkül (13 ábrával). 379. és 454. — Szappanlé-hártyák (5 ábrával). 402. — Az ég kék színe. 405. — A fotofonról (3 ábrával). 425.

ÁLTALÁNOS ÉS MŰSZAKI CHEMIA.

A vörös borok hamisításáról. 21. — Miért ég a széntűz erősebben, ha vízzel megfecskenjük. 35. — A Malligand-féle ebullioskópról. 35. — A hektograf-compositio keverési aránya 38. — A szőlőmag-olajról. 85. — A dohány-növény néhány eddig nem ismert alkotó része. 118. — A bor és egyéb szeszes italok festésére és kezelésére használt anyagokról. 142. — A vasalakról. 206. — A városligeti ártézi kút vizéről. 209. — A mesterséges gyémánt. 223. — A tisztátalan tejről (1 ábrával). 226. — A kecskeméti Máriaváros ásvány fürdőjének vizéről. 245. és 366. — A kúmisz készítése. 246. és 440. — A kútvíz felismerése a tejben. 315. — A Wickersheimer-féle folyadékról. 365. — A chemia az igazságszolgáltatásban. 386. — Egyszerű mód a víz változó keménységének meghatározására. 396. — A szalicilsavnak borban, mustban, növényi nedvekben stb. való kimutatására. 398. — A kúmisz vagy tejbor. 440. — Réztartalmú ételek. 441. — A dohányhamu elemzéséről. 449. — Az ozón folyósítása és színe. 467. — A Nap az ipar szolgálatában. 468. — Az új Bunsen-elemhez szükséges oldat. 478.

VEGYESEK.

A fatörzsökök szétrobbantása és kiszakgatása dinamittal (1 ábrával). 38. — Negyven év társulatunk történetéből. 41. — Olvasóinkhoz. 89. — Cotta B. tanítványaihoz. 125. — Pályázat „Méhészeti Káté“-ra. 125. — A lánczhajózás. 125. — Felirat a fillokszéra-ügyben. 229. — A méterrendszer mérték-egységeinek rövidített jelzése. 246. és 285. — Társulatunk cserepéldányosai és folyóiratai. 362. — Apológia Schuster János és Bugát Pál mellett. 421. — A Föld és az ember. 432. — 1879-ben elhunyt tudósok nekrológja. 458.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Negyven év Társulatunk történetéből. 41. — *Közgyűlés*: 1880. január 21-ikén, az összes tiszti jelentésekkel és részletes kimutatással az 1879-ik évi pénztári forgalomról. 68. — *Szakülések*: 1879 decz. 17-ikén. 33; 1880. febr. 18. 124; márcz. 17. 166; ápr. 31. 205; máj. 26. 244; okt. 20. 446; nov. 17. 475. — *Választmányi ülések*: 1879 decz. 17. 32; 1880 jan. 10. és 17. 62; febr. 18. 121; márcz. 17. 165; ápr. 21. 203; máj. 26. 243; jun. 16. 279; okt. 20. 444; nov. 17. 474. — *Természettudományi-estélyek*: 1879. nov. 28. decz. 12. és 19. 85; 1880. márcz. 5., 19., ápr. 2. és 9. 205; máj. 14. 476; okt. 29. 576, nov. 12. és 19. 476.

LEVÉLSZEKRÉNY.

A mikroskópok nagyításáról. 34. — Férgek a paprikában. 35. és 125. — Miért ég a széntűz erősebben vízzel megfecskenedezve. 35. — A Malligand-féle ebullioskópról. 35. — Minő magyar műkifejezéseket használnak a tanítók a természettanban. 36. — Tűzgolyó Martonvásárott. 37. — A szelid gesztenye meszes talajon. 37. — A halak eldöglése a gyári meleg folyadék miatt. 37. — A fatörzsek szétrobbantása és kiszakgatása dinamittal (1 ábrával). 38. — A fillokszéra megszurta hajszálgöyökerek színéről. 38. — A hektograph-compositio. 38. — Lépdaganat és gyomorhaj. 38. — Tojásalakú képlet hizott liba májában. 85. — A szőlőmag-olajról. 86. — A békák tömeges fellépéséről. 86. — Nagymennyiségű vipera. 86. — Népszerű physikai tankönyvek. 86. — Az állócsigán felhúzzható teherről. 86. és 126. — A barométert hogy hívja a nép? 86. — Mészszivacsok a Quarneróban. 125. — Cotta B. tanítványaihoz és tisztelőihez. 125. — Pályázat „Méhészeti kátéra“. 125. — A lánczhajózásról. 125. — A vontcsövű fegyverekről. 126. — Mikép festik a bábuk haját? 126. — Ajánlható csillag-mappa. 126. — Holdudvar lehulló tűzes szikrákkal. 166. — Nyári égi háború marciusban. 166. — A szobapadlónak parafinnal bevonása. 205. — A vassalakról. 206. — A pinczékről. 206. — A magyar lexikonról. 206. — A lopótök teleszivásáról. 206. — A lakás levegőjének szárazságáról. 245. — Északamerikai kísérleti magvak. 245. — A kecskeméti Máriaváros ásványfürdőjének chemiai elemzése. 245. és 366. — Melyik jobb szó: *termék* vagy *termény*. 245. — Paizstetvek a kőrisfán. 246., az oleanderen 285., a mogyorófán. 365. — A méterrendszer mértékegységeinek jelölése. 246. és 285. — A kúmisz készítése. 246. — Rhynchites betuleti Fabr. a szőlőn. 284. — A május 21-iki fagyról 285. — Nünüke (Meloë) lárvája a méhen. 285. — Miért ugatnak a kutyák jobban holdvilágos éjjeleken. 285. — Hol kapható a Hiller-féle hidrométer. 286. — Kemény vaj a vaj-üzletekben. 286. — Rossz szó-e a *fehhely*? 286. — Miért nem szaporodnak el túlmennyiségben a fecskék. 286. — Az esztergomvidéki denevérguanóról. 326. — A Wickersheimer-féle folyadékról. 365. — Az olasz nép óraszámítása. 365. — Elektromos rajfogó. 366. — *Martynia lutea*, Lindl. (ördög körme) 366. — A vén macska anyai gondoskodása. 406. — Használható-e a „Magyartalanságok betűrendben“ című munka. 446. — Philosophiai Írók Tára. 477. — A fillokszéra homokos talajban. 477. — A világító por. 478. — Hernyó-gyűjtemény készítése. 478. — Oldat az új Bunsen-elemhez. 478. — Nőnek-e még a gombák, ha a földből kibujtak. 478. — Magyar könyv a mikroskópokról. 478

HAVI KIMUTATÁSOK AZ IDŐJÁRÁSRÓL.

1879 decz. 39—40; — 1880 jan. 87—88; — febr. 127—128; — márcz. 167—168; — apr. 207—208; — máj. 247—248; — jun. 287—288; — jul. 327—328; — aug. 367—368; — szept. 407—408; — okt. 447—448; — nov. 479—480.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.